

Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.
pe 1/2 an 2-50
pe 1/4 an 1-25

ROMANIA:

pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3-50

TARA NOASTRA

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Puterea obiceiului.

Scriitorul acestui articol intră acum zece ani într-o școală satească, să vadă cum se fac acolo cursuri de limba maghiară. Impresia dobândită atunci eră cu totul hazlie. Învățătorul, un om foarte cum se cade și destul de instruit, iubea metoda intuitivă și, plimbându-se prin școală, el propunea până și limba maghiară după această metodă. Așa, de pildă, el se apropiă de fereastră și zicea copilașilor:

— „Fereastră se chiamă ungurește: az ablak“.

— „Zoblok“! răspundeau românașii. Apoi, mergând spre sobă, explică:

— „Soba se chiamă ungurește: a fűtő“.

— „Fito“, cântau mititeii:

Și venind la ușă, învățătorul puse mîna pe mânerul ei și tîlmăci:

— „Acesta se numește: kilincs.“

— „Clinciu!“ țipau cu toții și râdeau să se prăpădească de sonoritatea limbei străine. Iar când ieșau din clasă, sbenguindu-se, îi auziai pe stradă recapitulându-și lecția: „zoblok“, „fito“, „clinciu“, — „clinciu“, „fito“, „zoblok“...

Cuvinte distractive, de cari făceau haz copii și făceam haz cu toții, fără vre-o bănuială că în ele se ascunde germenele primejdii.

*

După zece ani trec tot prin același sat. Pe strade merg buluc copilașii la școală. Și în drumul lor, văzându-mă,

își scot pălăria și mă salută în cea mai corectă ungurească.

— *Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus!*

Mă iau, probabil, drept un cărturar străin, vre-un inspector oare-care...

Intrând în clasă, mă salută cu aceleași cuvinte. Și nedumerirea mea e mare. S'au schimbat multe în școală în cei din urmă zece ani. S'a schimbat înainte de toate învățătorul cu metoda lui cu tot. Un tânăr pedagog, cu carte multă, dă cea mai serioasă îngrijire limbei maghiare. Și copiii de altădată, veselii copii, cari râdeau cu atâta poftă de „clinciu“-l lor, citesc acum ungurește, spun versuri ungurești, cântă imnul de preamărire a virtuților ungurești și nu găsesc nimic nefiresc în toate astea...

*

Iată puterea obiceiului în societate. O măsură considerată astăzi ridicolă, mâne și se va părea firească. O lege, ce-ți pare astăzi draconică, mâne îți va fi un jug ușor de suportat. Căci rolul inerției e mare în viața omenească. Sufletul e elastic; el se împotrivesc la început, reacționează dar se supune cu încetul soartei nebiruite și se adaptează la toate. Totul nu este decât o cestiune de timp, căci clipă de clipă obiceiul, sub ori-ce formă, bună sau rea, se face stăpân pe voința ta; clipă cu clipă se furișează în tine porniri vrășmașe și, după un drum mai lung, vezi cu mirare prefacerea ta și vezi ce străin ai rămas față de ceea ce erai odată.

Procesul de desagregare nu se petrece în mod precipitat, ci cu încetul,

ca o boală îndelungată cu desnodământ fatal. Prăbușirea neamurilor nu se întâmplă de pe o zi pe alta, ci prin o discompunere internă, lentă dar sigură.

*

Așa e și cu limba străină. Unui popor, când ții să-l instrăinezi de el însuș, dă-i să învețe o altă limbă și vei reuși. Ajunge ca țăranul să cunoască o altă limbă, pentruca cu încetul să ia și alte obiceiuri, alte credințe. Ajunge ca el să se familiarizeze cu gândul, că acea limbă străină nu-i prezintă greutăți, — și el va începe s'o iubească și împreună cu ea să iubească și poporul căruia-i aparține acel idiom. Iar un țăran care cunoaște două limbi nu mai este un țăran curat, căci își va împetrișă pururea limba sa cu cuvinte străine și este totdeauna supus influențelor de tot felul din partea poporului străin a cărui limbă o cunoaște. Un țăran cu mai multe limbi nu mai are o atât de pronunțată conștiință de neam, el ajunge un fel de element hibrid, pe care străinul ușor îl poate momi, căci el nu mai are puterea de împotrivi a cărturarului.

Aceasta nu e o simplă teorie: căutați în toate statele naționale și veți vedea că țăranii adevărați trăiesc în o singură limbă și ajung la starea cea mai înfloritoare, pe când în statele poliglote popoarele cunoscătoare de mai multe limbi, se amestecă și se desvlușesc.

*

Dar medalia are și o parte reversă.

Pe cât e de sigur că puterea obiceiului ne-a ingenunchiat treptat, că fără

VIEȚA LITERARĂ.

— Un poet solitar. — M. Codreanu. —

Cafenelele de provincie în România au un aspect posomorit. Niște șuri goale și murdare. La mijloc un biliard petecit. Prin colțuri, la mese, pensionari și artiști vâgânți stau plecați de-asupra jocului de șac o vază „table“. Cassierita clipește la tarabă. Nici o vieță, nici un fișit de gazetă. Numai pocnetul figurilor de șac intrerupe liniștea.

Intr'o astfel de atmosferă am întâlnit la Iași pe Codreanu. Noaptea într'o cafenea. Lumina palidă-verzuie a globului electric îi dădea o înfățișare străină. Fața lui suptă avea ceva diafan. Ochii lui vagi, peste cari se lasă tot mai mult durerosul vâl cețos al miopiei, sunt spuza jăratecului în stingere. Ceva din poezia lui Baudelaire în cafeneaua aceea: miroasă a ruină, a flori oflitate în cimitire. Poetul însuș un fragment din această poezie. Pare-că e însăș intruparea strofelor, dedicate de el unei doamne:

Eu am murit, dar corpul mi iubește încă sportul
Doriaței... și se sbate, vă vrea necontentit;
Il las să facă multe, privindu-l liniștit...
Și-mi port cu nepăsare inconștientă mortul.

Abia mi-aduc aminte că 'n vremi a locuit
In inima aceasta un cine-va — și'n cortul
De carne și de oase, ce 'n timpuri i-a fost portul
Pustietatea morții ruina și-a lățit!...

E „o umbră desbrăcată de iluzii“, o barcă sfărmată de vânt — ca să mă exprim cu propriele

lui cuvinte — un suflet care a visat și s'a oprit la marginea avânturilor și acum se sbate singur, la o parte de ori-ce curent al vieții, spovedindu-și astfel amarul:

Am căutat în visuri și-am văzut
Că trista lor himeră din drum m'a abătut,
Ca să devin pe calea pornirilor dintâi
Sătul de idealuri cu sarbede vâpâi;
Realitatea însă mă năruie, părinte,
Căci imi lipsește avântul de-a merge înainte!
Și stau pe loc: statue sdrobotă de furtună
Privind prin întunec cum fulgere s'adună
In sus și 'n jos, în dreapta și'n stânga mea lovind
Cu flacări de mânia ce sufletu-mi cuprind...
Risipa de'ntunec prin care mă strecur
Mă'nvăluie într'o noapte eternă... și mă dor
Frumoasele avânturi din vremea de demult
Al căror glas zădarnic încerc să-l mai ascult.
Sunt umbra unei umbre perdită 'n Infinit
Ruină-mi este corpul și sufletul strivit...

Dar nu vă speriați. Sinceritatea asta excesivă a poetului ieșan își are ea fondul de realitate. Glasul ăsta tenebros este în adevăr al lui. Dar când, eșind din cafeneaua sombră pe ulițele largi ale Iașului, ne impresoară aerul proaspăt dinspre grădina Copou, firavul poet se intrămează și gândurile lui iau o altă cale. Căci e tânăr încă Mihai Codreanu și ori-cât l-ar chinuă afecțiunea lui de ochi, sunt clipe îndelungate în care țese cu drag planuri de viitor literar. El și-a creat o lume proprie. În ea și-a adunat o bogăție de amintiri, de cunoștinți, de tonuri și culori. Și când îl lași să trăiască în lumea asta abstractă, rămâi impre-

sionat de fecunda lui imaginațiune și de puterea lui de cugetare. Oamenii izolați, puși aproape în neputință de-a gusta toate farmecile naturii, fără legături directe cu patimile societății, au cugetarea totdeauna mai concentrată și e foarte natural ca opera lor să aibă un caracter mai reflexiv și o formă mai reliefată.

Aproape toată opera lui Codreanu, — volumul juvenil apărut sub titlul „Diafane“, seria lungă de sonete din diferite ziare și reviste, multele lui traduceri de poezii și drame în versuri — au acest caracter. Toate sunt lipsite de acel lirism ușor, comunicativ, propriu tinerilor noștri sensibili și sunt, în schimb, gândite și muncite. Până și puținele lui poezii impresioniste, — vre-o două paste — sunt mai mult create prin imaginațiune, cum este de pildă *Plopul*:

Stă drept în sus; — iar sobra maiestată
A ramurilor sale 'n mlădiere
Vibrează calm în magica tăcere
Din visătoarea lui singurătate.

În crengi, ușor... tot mai ușor, străbate
Încetinel zefir'u'n adiere...
Și-un freamăt lin, un freamăt de mistere
Fosnește 'n frunze-alene clătinate.

Ce simțitor e plopul meu din vale:
Când răzi pătrunde 'n ramurile sale
Un viu concert de răsete'n surdina.

Iar dacă plângi, în plop ecoul sboară...
Și, frământat de jale, se'nfoară
Din vârf de crengi și pîn la rădăcină.

impotrivire multă am primit o lege după alta și am lăsat să ajungă lucrurile până acolo, încât țăranului român să i-se pară foarte firesc a învăța fără folos o limbă străină, — pe atât de ușor legea firei de care vorbim poate fi aplicată și împotriva adversarilor noștri.

Prin o luptă veșnică credem a putea convinge pe cei trufași, să se obicinuiască și ei cu gândul, că cu timpul vor trebui să renunțe la toate siluirile lor. Prin o sfortare puternică credem a ne desface din ghiarele inerției și a opri pe loc mâna vrăjitorului, care ne împăjenește ochii și ne duce ca pe nește somnambuli pe cărarea spre prăpastie. Prin o reînviere a forțelor vom putea scoate pe dușman din redutele noastre și-l vom învăța să se retragă treptat, pe cum înaintase. Și nu e târziu încă! Energia noastră doarme, dar nu s'a stins!

„Ultimul refugiu.“

— În chestia școalelor. —

Un fruntaș învățător dela o școală din cercul Sibului ne trimite spre publicare următorul articol, căruia-i facem loc cu plăcere:

Am cetit, cu oarecare surprindere, un articol în „Tribuna“ din săptămâna trecută asupra „învățătorilor“. În general nu aș avea nimic de zis asupra îngrijorării ce se arată în acel ziar față de situația școalelor noastre și față de rolul nostru, al învățătorilor, în această situație. E prea adevărat și e o constatare făcută de o mie de ori, că sub actualul guvern școala noastră națională se clatină în temelie și că învățătorii români nu sunt la culmea chemării lor și nu țin seama de sacrificiile cele mari ce le face poporul pentru școalele primare. În acest punct suntem cu toții de acord. Nu împărtășim însă și trebuie să refuzăm categoric concluzia la care a ajuns scriitorul articolului „Învățătorii“. D-sa crede că, după ce vom întrebuința toate mijloacele de apărare a școalelor, după ce ne vom convinge că salvarea e cu neputință și că cheltuielile enorme ce le facem cu susținerea școalelor confesionale românești sunt zadarnice, — n'am

mai avea decât un „ultim refugiu“ și acesta ar fi renunțarea.

„Gândurile noastre se deapănă și mai departe — zice-se în acel articol. Nu ar fi oare o politică mai bună, mai productivă de a întrebuința milioanele ce acum se cheltuiesc anual pentru o școală atât de puțin rodnică, pentru alte mijloace de progres cultural și național? Dacă am închide școalele, dacă am lăsa pe seama statului toată sarcina de-a învăța pe popor, am putea să cheltuim milioanele cruțate pentru cărți, ziare, reviste, conferințe etc. Cu o puternică organizație culturală am putea pe urmă să dărâmăm și îndreptăm tot ce școala ungurească a stricat. Pe bazele de cunoștință (scrisul și cetitul) create de școala ungurească am putea clădi mai departe, ducând într'un chip cu mult mai eficace toate ideile, năzuințele și aspirațiile noastre spre cultură și politică românească. Dar acesta ar fi ultimul refugiu“...

Nu voi trage deloc la îndoială buna credință a celui ce a scris aceste cuvinte și-mi închipui că teama și grija lui pentru școale l-a adus în adevăr într'o stare, în care judecata rece politică îi este periclitată, — dar mărturisesc că a cetit astfel de păreri într'un ziar ca „Tribuna“, în dosul căreia stau deputați și fruntași ai școalei și ai bisericii noastre, mi s'a părut o rară nesocotință! Dacă aș fi convins de pildă că d-l Goldiș sau d-l Ciorogariu primesc acest mod de a vedea asupra viitorului școalelor noastre — fie chiar ca „ultim refugiu“ —, dacă aș ști că o asemenea întrebare măcar e admisibilă astăzi, aș trage serios la îndoială maturitatea politică a conducătorilor noștri. Căci eu cred că prin nimic nu putem servi mai bine guvernul în planurile sale, ca arătându-ne slăbiciunea în chipul cum a făcut-o „Tribuna“, declarând eventualitatea luării școalelor confesionale de cătră stat ca o binefacere și propunând, cu sfătoșenie, un plan cultural chiar și pentru timpul când școalele ne vor fi luate... Cum s'ar zice: noi suntem gata, puteți să ni le luați.

Ne place însă a crede că fruntașii politici din Arad sunt departe de a se identifica cu asemenea aberații, că nu cu voia și știrea lor s'a tipărit cuvintele acele pripite. Ei nu pot admite o glumă ca cea exprimată, că după ce ni se vor lua școalele, vom putea desvoltă o viață culturală mai largă. Căci e absurd, dar

absolut absurd, a presupune că o viață culturală ar fi mai posibilă și încă în condiții mai favorabile dacă școalele populare ar fi în mâinile statului!

Celce nu voiește să creadă, să cetească ce spune mai dăunăzi baronul Bánffy într'un ziar al său:

„Munca contopirei naționale trebuie să înceapă dela trei ani ai copiilor, cu legea Kisdovurilor, trebuie apoi continuată cu instruirea populară și terminată cu administrația desăvârșită în limba maghiară...“

Planul de maghiarizare treptată, dat aici de Bánffy, ar intra în acest caz cu desăvârșire în propunerea pe care „Tribuna“ ne-o oferă ca ultim refugiu, spunând că putem noi trăi și fără școale populare, mulțămindu-ne la nevoie numai cu „cărți, ziare, reviste și conferințe“, prin cari vom „dărîmă“ ceea ce fac Ungurii prin școalele de stat.

O judecată stranie și dureroasă! Și va fi vai de neamul nostru, dacă se va găsi o pleiadă întreagă de luptători, cari să conteze în același chip la eventualitatea luării școalelor noastre și cari, în loc să se îndemne la luptă până la extenuare, până la desnădejde, pentru cea din urmă școală populară, — ne promit în schimbul acelor școale „cărți, ziare, reviste și conferințe“ românești pentru ceice n'au învățat românește. Va fi vai de noi zic, când în capul unui om politic va prinde rădăcina ideea, că cultura și instrucția generală a poporului poate fi și ungurească pe deplin și asta fără primejdie!

Atât am avut de observat.

La sfârșit îmi exprim dorința ca ziarele noastre în chestiuni de aceste de importanță capitală să nu se joace de-a politica și să nu scrie nimic înainte de a se informa dela oameni competenți. Altfel se fac greșeli enorme, greu de îndreptat.

Sibiu, 18 Iulie 1908.

Un învățător.

Nota Redacției. Înțelegem supărarea colaboratorului nostru și credem că onoratul nostru confrate din Arad va recunoaște că a avansat prea mult în iperzelul său de a servi cauza națională. Reflexiuni de aceste exagerate, cari ne pot strica politicește, căci deschid guvernului poftă, pe cari noi nu le putem satisface decât cu prețul vieții noastre, trebuie evitate. De ce să aducem tulburare și neliniște în opinia publică?

Ceva mai caldă, mai simțită decât aceasta, deși tot atât de vagă în admirarea naturii, este „Amurgul solitarului“:

Senin amurg, coboară-ți lin tăcerea
Pe inima-mi de doruri chinuită,
Și'n măreția ta nemărginită
Imi farmecă și 'nvăluie-mi durerea.
In tine doar de află mângâierea
De a nu mai ști de soarta mea trudită,
Căci mîntea mea adoarme liniștită
Și-ți sorb numai prin simțuri adierea.

Nici visuri n'am, nici cugetări deșarte;
De lumea 'ntreagă nu mă mai desparte
Nici fericirea, nici nefericirea.

Nu simt atunci iubire și nici ură:
Mă soarbe 'n largul ei nemărginirea
Și mă topește în sinul tău, Natură!...

Incolo, fantazia îl duce departe de realitate. Subiectele măiestrelor lui sonete — Codreanu este unul din cei mai abili mănuitori ai formei sonetului — sunt când antice, când medievale, unde nu se cere nici patimă multă, nici simțire. În forme reci îmbracă momente din Olimp, evocă pe Venus, se închină Sfînzului etern, sau cântă Moartea Anahoretului:

Călugărul bătrîn cu vechi metanii
Pe-un jălț străvechiu ades încremenește
Și numărînd mărgelele gîndește
Că boabele pe sfoară curg ca anii.

Din rostul înțeleptelor cetanii
El a'nvățat că totul se sfîrșește,

Că fierul chiar cu vremea ruginește
Și că se pleacă morții chiar titanii.

Hai, una, două, șapte, nouă, zece
Și nouăzeci... și tot șiragul trece...
Și'ncepe dela capăt iar șiragul.

Sunt anii lui. In mîns bine-i strînge
Dar, ațipînd, îi scapă și se stînge
— Vorbiți încetîșor, că doarme magul!

Aceasta și alte multe poezii ale lui Codreanu ne dau repede cheia înțelegerii lui: ca mulți dintre moderni, el este un romantic și încă un romantic haotic, cu extaz tulbure pentru trecut, cu repulziune pentru prezentul înșelător, „cu simțirea și gândul legănate într'o beție lentă“, dar vecinic călător pe culmile frumosului. Ca toți romanticii, el are pronunțată în firea sa tendința spre satiră. Poeziile lui sunt îmbibate de o mușcătoare și crudă ironie. Întrebuințează adeseori apucătura lui Heine de a cădea dintr'o înălțime fantastică într'o ironie vulgară. Și nici sensualismul nu este evitat, ci se pronunță cu destulă evidentă în opera lui.

Solitarul poet din Iași, scriitorul de altfel așa de modest, care-și duce acolo viața fără sgomot și fără reclamă, aproape neștiut de mulțimea cititoare și iubitoare de artă în poezie, este un scriitor cu calități frumoase. Din cele citate se poate vedea, că resemnatul și sincer intristatul poet are destulă forță încă de a-și continua și desăvârși lucrarea. Noi îi trimitem un

glas prietinesc de îmbărbătare și-i reamintim propriile-i cuvinte dela sfârșitul „Diafanelor“:

... In noaptea ta adîncă
Lucidități mărețe ai mai putea să dai
Povestea vieții tale tu nu ți-ai spus-o încă:
Ci nu plecă, — mai stai!

II. Chendi.

Scrisoarea ei.

... Cu cel din urmă freamăt
Al frunzelor pătite
Mă sting în depărtare
De dorul tău, iubite...

Ce-a mai rămas din ochii
Aprinși, de altă dată
Din fața mea, din fruntea
Din mâna adorată?!

De-ai ști câtă tristeță
E 'n glasul 'nduioșat
De-ai ști ce gânduri negre
Pe mîntea-mi se abat
Tu ai uită trecutul
Și poate m'ai ertă...

O, uită tot — și uită
Că m'ai ertat cândva...“

V. Greceanu.

ECONOMIE.

Sistemele cooper. Schulze-Delitzsch și Raiffeisen.
IV.

C. Băncile populare schulziste au luat din lunga lor experiență o întreagă grupare de norme, care determină felul și cercul operațiilor lor.

Ca oricare institut de credit, banca populară trebuie să ție seama de anumite reguli în „politica de bancă“, — în chipul cum să-și procure și să întrebuințeze mijloacele necesare întreprinderii.

Operațiunile active ale unei băncii populare, întocmai ca și într'o bancă gigantică, nu pot nesocoti operațiunile pasive, ei, dimpotrivă, vor fi determinate de natura acestora.

În normele formulate de Schulze-Delitzsch cu privire la operațiunile băncilor sale, se exprimă mai mult ca oriunde, influența vieții economice înaintate dela orașe și nevoile particulare de credit ale mesetșugarilor.

Vieța economică înaintată a orașelor a hotărât pe Schulze-Delitzsch să dea capitalului ca factor al întreprinderii o importanță deosebită. Nevoile de credit ale meșteșugarilor, — de o natură cu totul diferită decât acele ale plugarilor — explică prea bine, de ce în băncile schulziste s'au dezvoltat mai cu seamă o anumită operațiune de credit (personal și pe termen scurt).

Pe deoparte concepțiunea lui Schulze-Delitzsch, că băncile sale sunt în primul rând instituțiuni economice și prin urmare trebuie îndrumate ca atare, iar pe de altă parte faptul că profesiunea cea mai însemnată (mai mult ca putere de capital decât ca număr absolut de membru) este a meseriașilor, din care se recrutează societarii precum, că locurile unde se desvoltă băncile sunt orașele și orașelele cu viață gospodărească întinsă — acestea toate ne dau puțința să înțelegem normele privitoare la operațiunile băncilor populare schulziste.

Operațiunile pasive ale băncilor populare sunt făcute în vederea a 2 scopuri distincte:

a) în primul rând să procure capitalul necesar pentru îndestularea nevoilor de credit

b) și să desvolte spiritul de economie al membrilor,

c) aceștia încetul cu încetul să-și formeze un capital propriu.

Operațiunile pasive, în cari banca figurează ca debitoare, — ca dateare atât față de societari cât și față de nesocietari, — dau băncilor populare un caracter nu numai de credit ci și de economie.

d) Procurarea capitalului necesar întreprinderii se face în 2 moduri: 1. Se alcătuește un capital social, ce aparține membrilor; 2. Se contractează de bancă împrumuturi, fie dela societari, fie dela nesocietari (spre pildă, — o bancă centrală, o altă bancă populară)..

Noi am văzut într'un articol trecut cum și de ce membrii sunt datori să verse, prin cotizații lunare, părți sociale.

Totalul acestor părți sociale, — capitalul propriu al băncii, — la început fiind de obicei neînsemnat, să prefacă a 2-a modalitate de procurarea mijloacelor necesare într'o bancă populară. Aceasta preferință e chiar o nevoie, dacă vrem să lăsam latitudine micilor societari să facă parte din bancă, dacă nu vrem să facem din banca populară o tovărășie de capitaliști.

E ceva caracteristic în sistemul lui Schulze-Delitzsch norma consfințită de practică și adesea proclamată în congresele cooperative: mărimea capitalului propriu al băncii populare față de capitalurile străine, luate cu împrumut.

Capitalul propriu al unei băncii populare se alcătuește a) din totalul părților sociate, — proprietate a societarilor, și b) din fondul sau fondurile de rezervă.

Părțile sociale au menirea pe deoparte să slujească drept bază, garanție reală a împrumuturilor contractate de către bancă, iar pe de altă să desvolte spiritul de economie al societarilor.

Fondul sau fondurile de rezervă acopere eventuale pierderi ale societății.

E interesant — și semnificativ — faptul că multe din băncile populare schulziste, pe lângă fondul de rezervă cerut de lege*), mai au fonduri de rezervă speciale, spre pildă „pentru efecte“. E interesantă aceasta normă, căci ea dovedește cât de mult regulile — necesare de altminteri — în ediția marilor bănci au pătruns și în „băncile populare“ orașenești. Schulze-Delitzsch, dorind să dea o cât mai mare trăinicie

*) Obligămîntea fondului de rezervă nu a fost introdusă în Germania decât prin legea cooperatiunilor dela 1889.

instituțiilor create de dânsul, a recomandat o mărire cât de însemnată a capitalului propriu al băncii față de cel străin.

Capitalul străin fructificat în operațiunile active, — în care banca se înfățișează ca creditoare — și poate fi util dezvoltării instituției, — nu trebuie în nici un caz să formeze partea covârșitoare a mijloacelor materiale din întreprindere. Capitalul străin poate primejdi banca, în timpuri grele de criză, mai ales dacă aceasta nu dispune de un capital propriu suficient, și dacă operațiunile active ale ei împrumuturile acordate sau depunerile făcute pe termen la alte instituții de către bancă — nu îngăduie o repede încasare a creanțelor debitorilor.

Repetăm: și băncile populare, — cele dela orașe, îndeosebi, — sunt forțate să aibă în vedere o rațională „politikă de bancă“ întocmai ca marile institute de credit.

Intru-cât privește procurarea mijloacelor de întreprindere și, îndeosebi, proporțiunea capitalului propriu față de cel împrumutat în bănci, avem dela Schulze-Delitzsch următoarele învățăminte, pe cari ne mulțumim să le redăm în rezumat.

Capitalul disponibil (mijloacele de întreprindere) să se bazeze mai mult pe capitalul propriu (părți sociale și fonduri de rezervă) decât pe capitalul străin (depuneri, împrumuturi) din băncile populare.

Cam arbitrar, se dau ca maxime ca băncile populare în perioada începutului să aibă cel puțin 10% capital propriu față de capitalurile străine, iar după 3 ani dela înființarea băncii, proporția să oscileze între 20—25%, pe când la băncile populare mature această proporție se cere să fie de 50%.

Zic *cam arbitrar*, fiindcă, orice s'ar susține, asemenea proporții nu se pot formula în chip riguros și general pentru toate băncile populare — fiindcă o mulțime de împrejurări locale pot permite a modifica întrucâtva maximele de sus.

Proporțiunea între capitalul propriu și cel străin, într'o bancă populară atârnă în primul rând, în afară de felul care s'a procurat acel capital străin, și de modul cum se întrebuințează mijloacele bănești, — adică de operațiunile active ale băncii; despre cauză vom vorbi imediat.

Și fondurile de rezervă, Schulze-Delitzsch vrea să le vadă întărite cât de mult.

Mai cu seamă, la începutul băncii, în primii ani de activitate, Schulze-Delitzsch cere o ali-

răsi părinții acum un an, ca și gândul care o făcuse să se întorcă la ei, să le ceară iertare. De astădată însă, inima i-se bate cu mai multă putere; un dor mai bărbătesc o frământă.

Se va răsbună? Cum? Nici ea nu știe. Dar totuși, se va răsbună, tot atât de crud cum fusese și ea înșelată. Nu eră ea cea dintâi care face astfel. Câte nenorocite n'au știut să pedepsească o trădare!

Ea, poate că i ar iertă. Dar chipurile încrunțate ale celor de acasă o împing mereu spre cei cari au nesocotit-o.

Cele din urmă zile ale săptămănei, trecură în sbuciumări grozave.

...De-ar fi primit cel puțin un rând, prin care ei, să-și ceară iertare!...

Trecu și noaptea de Sămbătă și ziua de Duminecă: seara, eră să fie nunta. Plopilor din fața bisericei erau plini de ciripit. Un șir de cupeuri așteptă în drum; iar între ele și poarta bisericei, se înghesuia mulțimea.

O nuntă așa de bogată nu fusese demult la biserica aceia. Și apoi, Dumineca, toată lumea n'are ce face — și toată lumea se grămădise la nunta lui Eduard.

Noaptea începea să deslușească luminile din altar.

Ferișată printre cei mulți de lângă poarta deschisă, Elvira tremură din tot trupul. Sub vâul

des, care-i înveleă părul, ochii scânteiau fierbinți, luminând obraji ei galbeni, supti.

Eră să facă ceva care o să uimească, o să îngrozească pe toți. Încă puțin și cei pe cari preotul îi cunună înăuntru, vor zace pe lezezi, cu fețele arse, cu inimile rănite, cu hainele sfășiate. Toți cei cari așteaptă afară, vor îngălbeni, vor strigă. Tot orașul va veni a doua zi la veste cea groznică.

— O nebună! — vor zice unii, iar alții îi vor da dreptate.

Elvira strânge în mâna dreaptă o sticlură.

Cu stânga, culege nește flori albe, risipite pe treptele bisericei: nu vrea să pară tulburată, căci ochii tuturilor stau țintiți spre ea.

Parecă cei din biserica au sfârșit. Lumea începe să iasă. Sunt multe rochii albe în biserica. Vrăbiile au încetat de mult din ciripit. Parc'ar ciripl în biserica, acum. Ba nu: sunt invitații, cari felicită pe miri. O clipă, două, trei... Potecă largă taie biserica: se face loc tinerilor căsătoriți.

Elvira se înghesue și e foarte aproape de cupeul în care se vor urcă.

Mulțimea șoptește. Mirii se ivesc și rămân puțin în prag. Surăd și privesc spre cei de jos. Elvira se apropie. O ceață îi întunecă privirea — dar o alungă. Eduard și Ella sunt gata să se coboare.

Elvira i-a văzut; o înduoșare fără margini îi potolește pieptul.

Nu, ea n'a uitat clipele când privea marea alături de Eduard, ea n'a uitat senina copilărie, pretrecută împreună cu Ella.

Și pe când mirii o privesc uimiți, ca pe o ființă din altă lume, ea le întinde florile albe, culese pe treptele bisericei...

Victor Eftimiu.

Sonet patriarhal.

Trei robi țigani bătuiți sunt cu nuele
Se uată tustrei, dar cin 'i aude?
Nuiele sunt groase și sunt ude:
Țisnește sânge roș din a lor piele.

Alți cinci sunt puși la chinuri și mai grele,
Ca să petreacă musafiri și rude;
Pentru țigani nu-s munci destul de crude
Născutu-s'au anume pentru ele!

Tăcere! Se aude toaca sfântă
Și slujba cea de seară-acum se cântă.
Se 'nchină toți boerii cei cu vază,

Păstrându-și după rang eghemonia!
Trimet și o făelle, ca pronia
Să-i aibă și pe dânșii 'n sfânta-i pază...

D. Teleor.

mentare puternică a fondului de rezervă din beneficiul net anual, — pentru a mări capitalul propriu; în primul an, cere trecerea în bloc a beneficiului net la fondul de rezervă, pentru anii următori vrea să alimenteze cu 15—20%, iar mai târziu cu 5—10% din beneficiile nete, ca băncile populare astfel ca să meargă repede spre progres...

Numai începe îndoielă că orice instituție trainică, potrivit cu nevoile pentru care a fost chemată în viață, trebuie să aibă un capital propriu.

Orice s'ar spune împotriva capitalului propriu al băncilor schulziste, e de neîgăduit că existența lui e o necesitate iar că felul alcătuirii (prin cotizații lunare) înseamnă o școală de economie pentru micii producători, cari se sforțază din toate puterile să-și aibă „capitalul“ lor.

Dacă băncile populare schulziste, ar avea drept garanție numai solidaritatea (personală) fie chiar nelimitată a tovarășilor, — ele ar pierde mult din însemnătatea lor, căci, — la orice instituție financiară, fără sau cu un prea modest capital propriu, și bazate pe mijloace bănești împrumutate, — ar fi neconținut primejdite, ar pierde din valoarea lor educativă, ar înfățișa mai mult o mască, sub care se ascund întreprinderile creditoare, cari le susțin, — ar fi bănci fictive de credit, dar nu și de economie...

Argumentul că orișicine poate face față cotizațiilor lunare, în comptul părților sociale, deci că banca populară dela început exclude elementele mai sărace, nu e temeinic, când banca fixează mărimea unei părți sociale atât de jos, ca să poată fi depusă în timp de 2 ani chiar de un lucrător.

Deasemenea inconvenientul ce ar fi particular cotizațiilor lunare plătite de către societari împrumutați la bancă, — că ar îngreuna achitarea datorilor contractate, — e naiv: dacă se acordă de către bancă împrumuturi în scopuri productive, cum societarii debitori nu vor putea plăti cu timpul sumele datorate în comptul împrumutului, — și în afară de acestea, în calitate de societari, din modestele lui economii, modesta cotizație lunară în comptul părții sale sociale.

Operațiunile active, am spus, că trebuie să fie seama de natura operațiilor pasive ale băncii populare.

Astfel unei bănci populare, care are ca mijloace de întreprindere („Betriebsfond“) mai cu seamă capitaluri împrumutate pe termene scurte, — nu-i e permis să dea împrumuturi cu termene lungi.

Băncile populare schulziste au operațiunile lor active, modelate după cele pasive.

Cele mai multe împrumuturi acordate de băncile populare au termenul fix de 3 luni, — deși adesea la termen, împrumuturile se preschimă, prin plata unui acompt oare-care.

Acest termen de plată corăspunde nevoilor gospodăriilor de meșteșugari, unde procesul producției se săvârșește într'un timp destul de scurt, îndeosebi de agricultură, și precauțiunei, a da posibilitate băncii ca să încaseze la nevoie banii ceruți pentru datorile ei către alte instituții.

Cele mai de seamă operațiuni de împrumuturi, făcute de băncile populare schulziste, sunt împrumuturile pe credit personal, — fie pe act autentic, fie și în ultimul timp din ce în ce mai mult — pe poliță.

Acum au început a lua o mare desvoltare operațiunile de scont, și de bombardare (a efectelor sigure, după normele băncii de emisiune, — adică dându-se un credit de 75% din valoarea cursului) și chiar acordarea de credite în compt-curent membrilor...

Intr'un cuvânt, băncile populare schulziste fac astăzi, natural, într'un cadru foarte modest aproape toate operațiunile de credit, ce se întâlnesc în marile bănci de credit comerciale.

Băncile populare de astăzi se deosebesc cu mult de acele de acum o jumătate de veac, — de primele bănci populare înființate de Schulze-Delitzsch, — în care nu vedeai ca operație de credit decât avanzuri, date pe acte de credit personal cu garanții...

La sfârșitul anului 1905, — alte date mai recente nu am la îndemână, băncile populare din organizația germană Schulze-Delitzsch aveau aproape 1/2 milion societari. Fondurile lor se alcătuiau din 232 milioane de mărci capital propriu și 859 milioane mărci capital străin. Creditele acordate în cursul anului au atins cifra de 3 miliarde mărci, iar totalul creditelor acordate, rămas la sfârșitul lui 1905, se însemnă la 900 milioane mărci... Numai aceste date ne arată însemnătatea băncilor populare în viața economică a meșteșugarilor mici și mijlocași ai Germaniei.

Însăși forma băncilor populare schulziste a început să se schimbe. O parte din ele s'a transformat în societăți cooperative pe acțiuni... și astfel spiritul comercial, — care afirmă cu toată tăria drepturile capitalului — s'a furiașat din ce în ce mai mult în dauna spiritului cooperativ, înăuntrul băncilor populare după sistemul Schulze-Delitzsch.

Dr. I. Răducanu.

(Va urma).

Studentimea și politica.

De câteori trec prin aula universității din Lipsa, arunc ochii spre un soclu simplu de granit. Laturile lui sunt acoperite de plăci de metal, iar de-asupra se află o statueta a Germaniei — așa cum o vedem de multeori prin ilustrații: o amazonă germană, îmbrăcată în platoșă, cu părul lung, lăsat pe spate și cu o mână răzimată de scutul împodobit cu pajura Germaniei. Mâna dreaptă a statuetei din aula universității întinde o coroană de lauri, ca și când ar voi să încunună templele unui luptător ingenunchiat înaintea ei.

Și nu trec pe lângă monumentul acesta fără de a nu-mi aduce înaintea ochilor întodeauna momentul măreț, pe care-l amintește. Nu mă entuziasmează atât de mult, nici cariatidele gigantice ale intrării principale, nici giganții Atlași, cari duc în cârcă întreg colosul caturilor de sus ale universității, nici pictura murală, unde e înfățișat Prometeu răpind focul din ceruri și nici alte frumuseți vădite ale elegantului edificiu, care e cea mai frumoasă universitate a Germaniei.

Cauza e ușor de priceput: cetiți și D-Voastră inscripția de pe placa comemorativă:

„In războiul împotriva Franței,
1870 și 1871,
muriră pentru patrie
comilitonii noștri:

Prințul Adolf de Bentheim — Thecklenburg — Rheda, etc. etc.“

O peatră deci, care amintește studentimei numele camarazilor ei morți pe câmpul de luptă. După numele prințului amintit, alte zeci și zeci de nume, a tinerilor studenți universitari, cari au schimbat condeiul cu sabia, cari au alergat la sunetele de goarnă să apere patria cu sângele lor și cari și-au dat viața pe câmpurile de luptă dela Gravelotte, Orleans, dela Brie sur Marne, St. Privat și Paris. Nu ne întrebăm dacă lupta pe care au purtat-o împotriva Francezilor a fost dreaptă sau nedreaptă, dar vedem că oamenii aceștia tineri și-au sacrificat viața pentru idealul lor, că și-au dat zilele, cari mai aveau să le trăiască, pentruca viitorimea să fie mai fericită — în urma idealului, pe care-l nutreau.

Nu se poate o pagină mai glorioasă a unei universități. Dacă rezultatele obținute de un Leibnitz, de un Humboldt, de un Mommsen au fost mari, tot atât de mari și de mărețe sunt și paginile acestea iscalite cu sânge omenesc. Căci,

după cum își pune viața în pericol savantul, care încearcă să scape omenirea injectându-și un venin, ca să afle mijloacele combaterii lui, tot astfel luptătorul acesta și-a sacrificat viața ca să scape viața alor săi, a celor de un sânge, de un neam.

Profesorul Ziegler, a cărui articol resumat l-am publicat în Nr. 27 al „Ț. N.“, a avut — de sigur — în vedere acest moment măreț al misiunii unei studentimi: de-a apăra patria în caz de primejdie. De aceea și declară, că nu voește nici de cum să pună zăgaz simțurilor patriotice ale tinerimei.

Evident — ar fi nonsens.

Dacă tinerimea universitară nu se va entuziasma mai repede, ea, care trebuie să fie mai mult în curent cu cele mai recente mișcări ale vieții culturale, ea, care e mai impulsivă — în urma etății și a temperamentului propriu acestei etăți — atunci cine să se entuziasmeze? Funcționarul, care nu-și poate tăia cale din mijlocul vrafurilor de protocoale? Neguțătorul, care nu știe unde-i stă capul de atâtea combinații pecuniare? Copiii mici, sau bătrânii neputincioși? Firește — și ei, cu toții — dar la orice caz mult mai puțin decât o fac studenții, cari sunt „foc și pară“ la orice prilej, cu atât mai mult la o manifestație națională.

Dar sunt manifestații și manifestații.

Lucrurile sunt prea simple, încât să merite să se insiste mai mult asupra lor. Dar din generalitățile acestea să încercăm să le aplicăm la cazuri concrete și vom vedea că sunt multe mai complicate decât s'ar crede.

Manifestație națională!

Să punem mâna pe inimă și să mărturisim sincer: studentimea română nu știe să folosească ocaziile pentru manifestații naționale — sau și dacă le folosește, le dă un colorit, care n'ar trebui să-l aibă.

Dușmanii noștri, îndată ce ne mișcăm nițel, îndată ce vociferăm și noi, dând drumul nelipsitelor fraze patetice (dar lipsite de urmări serioase), ne improașcă cu un arsenal întreg de epitete de „trădători“, de „vampiri“, de „șerpi, ce ne țărăm pe pământ cu slugărnice“, noi luăm aceste „epitete ornante“ și ne formăm un titlu de laudă din ele — dar numai atât.*) Până când alții lucrează din greu, până când încearcă zeci și zeci de cărări pentru cimentarea simțămintelor de iubire de patrie, pentru manifestația socială a studentimii, pentru alte terene de validitate, cari sunt în consonanță cu spiritul timpului — când e vorba de un curent sănătos — până atunci noi ne pierdem timpul scump jucând cărți în cafenelele Clujului sau ale Budapestei. (Sunt excepții, dar — vai — atât de puține!)

Și e ciudat, că tocmai argumentul acesta îl invocă mulți când îi întrebi de ce nu-și întrebuințează timpul altfel: „Studentul să nu facă politică. Am eu destule pe capul meu — politica o las pentru mai târziu.“ Și sub politică înțeleg și cetitul unei gazete și aprofundarea în istoria politică a neamului lor și toate celelalte cestiuuri, cari nu le prea vine la socoteală lor, personal.

Îndată ce gazetele ungurești vorbesc de politică — pretinsa politică — pe care o face studentimea română, auzi glasuri, cari zic: „Fi-

*) E drept: politica militantă n'are loc în șirurile studentimii. În locul frazelor patetice de care te saturei dela o vreme — se cere altceva: *fapte*. Cu o vorbire avântată în mijlocul alor tăi ai înfăcărat — nu-i vorbă — pe unul mai slab de îngor, dar atâtea e prea puțin.

Și aici e o greșală capitală a studentimei noastre. Nu ne îngrijim deloc — dar deloc — pentru o consolidare a legăturilor noastre. Nu ne avem localurile corăspunzătoare — nu pentru politică, ei pentru viața socială — nu avem adunările noastre generale cu programe bine stabilite, nu ne avem cel puțin un organ studentesc, fără de care nu vom putea înainta: trăim dela mână până la gură. Tinerimea universitară a unui neam întreg nu trăește așa.

Dar nu e aici locul ca să se vorbească de remediile acestea. Aici se constată numai.

rește, politică. Nu v-am spus să nu întreprindem nimic, că o să dăm de belea?!

Dar ce e politică și ce nu e politică în ochii concetățenilor noștri?

Ușor lui Ziegler să susțină în Germania el, care nu cunoaște luptele crâncene, fără doar pe la periferii, între naționalități, e ușor bine să declare „studentimea să nu facă politică militantă.“

Noi însă, cari n'avem voie să încununăm mormintele oamenilor noștri, cari și-au dat viața pentru noi, noi, cari suntem trași în cercetare disciplinară dacă cântăm un „Deșteaptăte Române“ mai respicat, noi, cari suntem timbrați de trădători îndată ce suntem la o masă cu deputații noștri și ne descărcăm sufletul — noi știm cât de greu ne vine când vedem că aceleași acțiuni ale tinerimei germane sunt încununate de lauri, iar la noi sunt urmărite de asprimea legii.

Ce e mai ciudat e, că tinerimea studioasă maghiară e tipul „prin excelență“ a unei studențimi politice. N'ai decât să trăești câteva luni în Budapesta sau în Cluj. Mare minune să nu vezi demonstrații studențești aproape în fiecare lună! Dar discursurile pe la statuia lui Petöfi și pe la „Saskör“, dar conductele festive și luptele cu socialiștii, dar — mai cu seamă — hiperzelul cântării „Himnului“. (Nu le-ar lua-o nimeni în nume de rău, dacă ar fi mai puțin număroase, dar e prea-prea.) Aici teoriile lui Ziegler sunt călcate în picioare în întregime — sunt tocmai în contra exemplul cras. După cum sunt și stările din România, unde studentimea face politică dela roată. (În timpul din urmă par a se fi schimbat lucrurile.)

A, frumoasă, minunată întregă purtarea aceasta a studențimei maghiare, dacă întregă Ungaria ar fi o țară unitară maghiară. Și nici atunci. Căci ce sens au toate demonstrațiile astea, dacă lipsește substratul celălalt, cultural, care cimentează o națiune?! Firește, nu vom pretinde dela tinerii studenți maghiari un ascetism idiot — ne-a arătat foarte bine Ziegler, că tinerimea universitară e mult mai spontană, mai radicală și mai pătimășă. Dar ce e prea mult e nesănătos.

Și — risum teneatis — când studentimea română din Pesta imitează numai în parte — dar numai într'o infimă parte — pe colegii săi când dă un banchet, la care participă și deputații noștri, se descarcă furtuna asupra capetelor lor.

Ce ar fi dacă ar face ce nu se înțelege în Germania sub politică! Căci iată ce nu se numește politică în Germania:

Conferențe publice studențești, în cari profesorii universitari vorbesc despre țintele politice liberale.

Conferențe cu tema: Centrul catolic și neamul german. (cu ținta vădită împotriva catolicismului).

Conferențe despre socialiști și curentul socialist (cu ascuțitul împotriva socialismului).

Și așa ad infinitum.

Ceeace într'o țară e politică pronunțată, în cealaltă poate fi o discuție inofensivă. Fiecare-și trage oala la focul său.

Limitele între ce e politic și ce nu e politic se pot lărgi și micșora după plac, după raționamentul mai larg sau mai scălciat al cutărei sau cutărei țări. Așa a fost întotdeauna și va fi mereu și din lupta aceasta se ivesc ciocnirile din legislația țării noastre.

Există un singur criteriu: conștiința ta. Dacă ști că ai avut ca țintă, prin fapta ta, binele semenilor tăi, dacă ști că nu ți s'a clătinat nici cea mai mică părticică a simțului tău de dreptate, dacă întregă fapta ta este o oglindă fidelă sufletului tău, atunci spună sute și mii: „ai făcut politică“, atunci, când — după Ziegler — nu trebuie să o faci, vei sta drept, nu vei cliplă din

ochi, vei privi țință în fața tuturor. Căci tot ce este în serviciul neamului tău, a acestui complex a semenilor tăi iubiți, e bun, e mareț, e nobil. Și ce ești tu față de totalitatea lor? H.

CORESPONDENȚE.

Intr'o zi frumoasă de Duminecă, după sărbătorile Invierii Domnului, dat ni-a fost să vedem în comuna noastră un lucru, care ne-a umplut inimile de bucurie.

Anume, tinerimea noastră dornică de înaintare la glasul binevoitorilor săi în sările postului mare alergat-a la școală și-a învățat o piesă teatrală potrivită priceperii lor, pe care apoi repetându-o de atâtea ori cu o stăruință de fier au jucat-o înaintea unui public ales și numeros.

Îți eră mai mare drăgul să vezi fiii și ficele noastre de țărani pe scena împodobită cu tot ce-a putut face acul iscusit și răsboiul meșter al femeilor noastre — să-i vezi zic, în roluri nu chiar ușoare pentru începători ca Smarandita și Costică din „Vlăduțul mamei“. S'au cântat apoi arii populare și s'a declamat din Goga și Coșbuc.

Publicul a petrecut până în zori de zi când s'a despărțit ducând cu sine frumoasele amintiri a bunei reprezentații sătești cum rar se văd prin aceste părți.

Păcat numai că în inteligența noastră din aceste ținuturi nu e încă dezvoltat simțul unei consolidări mai intime, cu greu, foarte cu greu se mișcă preotul ori dascălul deacasă dela ale sale iar când îl întrebi; „ce-a fost cauza de n'ai venit frate în Christos“ primești de regulă răspunsul banal „apoi am avut slujbă“, n'am putut veni că, că, că... și nu știe să spună de ce.

O mângăere însă am avut. Tinerimea care s'a produs a câștigat cunoștințe, despre cari până acum nu știa — a învățat carte românească corectă — a învățat să mai lase cele întâlniri și vagabondări pe strade și au învățat câteva cântece curat românești — pe cari le cântă acum în locul celor de până acum, străine de caracterul nostru românesc.

Iar părinții — ei sunt faloși de copiii lor, văzându-i angajați la lucruri bune și folositoare. Venitul material asemenea a fost îndestulitor.

După detragerea cheltuelilor s'a depus în favorul „Reuniunii femeilor pentru înfrumșetarea bisericeii“ înființate acum de curând 16 coroane.

Au binevoit a suprasolvi Alexandru Morariu, notar, în Ohaba 5 cor. Vasile Vasilca, notar, în Daia 2 cor. Kartmann Luisa, 2 cor. Möllner Iohann, inv., 1 cor. ambii din Berghin, Vasile Raduț și Dumitru Prica din Vingard câte 1 cor. Aurel Nedelcu, vice-notar în Berghin 1 cor. Bran Sever, preot în Drâmbariu 3 cor. Bran Virgil, apotecar în București, 80 fil. Filipescu, Antonie și Berghian Ioan, preoți în Hăpria, câte 1 cor. Ioan Rusan, inv. și Opriș Ivan din Ohaba câte 1 cor. Ungurean Ilie, primar, 1 cor.

Tuturor acestor contribuenți li se aduce pe această cale mulțămিতা. D-zeu să le răsplătească însutit!

La revedere în curând la al II-lea teatru sătesc în Berghin!
Titu Morariu
preot.

PULBERE.

În tiparele ei, natura nu toarnă decât virtuți. Slăbănișii sunt birul pământului.

Mulți slujesc adevărul ca și pâlănia pe vin: numai ca să nu se verse.

Întăiu se naște revoluția spiritelor și ei îi urmează ceia a brațelor. Regii ar trebui să plătească și o armată sufletească, pe lângă cea animală.

Frumusețile femeilor se aseamănă cu stelele cerului: cu cât mai mult ne uităm la ele, cu atât mai multe descoperim.

Ca s'ajungi la inimă, sădește flori, și ca să năzuiești la suflet — aprinde gânduri!

Nu-i o virtute, sunt mii de virtuți în soare!

Poiana.

Demetru Marcu.

Nr. 580—1908.

CONVOCARE.

În sensul §§-lor 23 și 25 din statute membri „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ se convoacă la

Adunarea generală ordinară

în Șimleu, în zilele de 7 și 8 August st. n. 1908.

Programul adunării este:

Ședința I.

Vineri, la 7 August st. n. la orele 10¹/₂ a. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaților prezenți.
3. Raportul general al Comitetului central.
4. Alegerea comisiunilor pentru:
 - a) examinarea raportului general;
 - b) censurarea socotelilor anului 1907 și a proiectului de buget pentru anul 1909;
 - c) inscrierea membrilor.
5. Prezentarea eventualelor propuneri.*)
6. Conferință literară de Oct. C. Tăslăuanu.

Ședința II.

Sămbătă, la 8 August st. n. oarele 10 a. m.

1. Conferință economică de Romul Simu.
2. Rapoartele comisiunilor.
3. Fixarea locului pentru adunarea generală din 1909.
4. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal.
5. Închiderea adunării generale.

Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută la 25 Iunie 1908.

Iosif Sterca Șuluțu m. p.,
prezident.

O. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

ȘTIRI.

La Arad, consiliul județean a cetit și aprobat lista comunelor ale căror nume românești urmează a fi înlocuite cu nume ungurești. Numele unor comune neoașe românești au fost înlocuite cu numiri fabricate, din care cauză populația este foarte indignată.

— Ședințele Reichstagului austriac s'au terminat. În actuala sesiune parlamentară, care s'a deschis la 2 Aprilie s'au înaintat 2700 interpelări, 440 adrese de urgență și 910 proiecte. Cea mai mare parte din interelații, au rămas fără de nici un răspuns.

Din lipsă de spațiu, amânăm pentru numărul viitor continuarea romanului *Hamul dela Stena.*

Instițințare. Se aduce la cunoștința onorabilului public român, că cursurile „Școlii pentru economia și industria de casă“ se încep în 15 Septembrie n.

Școala are o secțiune economică și una industrială.

I. Instrucțiunea secțiunii economice (instruc-toră doamna Iulia Dancăș) cuprinde: a) învățământ practic: pregătirea bucatelor și a pâinii; conservarea legumelor și a poamelor; curățirea și ținerea în ordine a locuinței; grădinaritul; spălatul, călcatul și îngrijirea rufelor; confecționarea rufelor; b) învățământ teoretic: economia

*) Eventualele propuneri au să fie prezentate în scris prezidiului „Asociațiunii“ (în Sibiu, Strada Morii Nr. 6) cu 8 zile înainte de adunarea generală.

de casă, chemia bucătăriei, contabilitatea; igiena, îngrijirea bolnavilor; literatura română.

Cursul acestei secțiuni e împărțit în: curs de toamnă dela 15 Septembrie până la 15 Ianuarie, curs de iarnă dela 15 Ianuarie până la 15 Aprilie și curs de primăvară dela 15 Aprilie până la 15 Iulie.

Elevele, ai căror părinți sau îngrijitori nu sunt în Sibiu, au să locuiască în edificiul școlii, Strada Baier Nr. 1 (edificiul „Albinei“).

Se primesc numai eleve, cari au implinit 15 ani și au terminat cel puțin școala elementară.

Instrucția este exclusiv în limba română. Se conversează însă și în alte limbi, îndeosebi în limba maghiară și germană, dar numai în pauză și la masă.

Taxele prescrise sunt: pentru cursul de toamnă au a solvi elevele interne K. 200.—, cele externe K 160.—; pentru cursul de iarnă (se primesc numai eleve interne) K 230.—; pentru cursul de primăvară elevele interne K 150.— cele externe K 120.—. Elevele, cari frecventează toate trei cursurile, solvec pentru cursul de iarnă numai K 150.—. Taxele sunt a se solvi pentru fiecare curs în mod anticipativ.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, $\frac{1}{2}$ duzină din rufele necesare, 6 ștergare pentru bucătărie, piepten, perie pentru cap, perie pentru dinți, hainele necesare. Șorturile pentru bucătărie și-le vor face elevele însăși; dar șorturi pentru casă au să aducă cu sine.

II. Instrucțiunea secțiunii industriale (instructoară d-șoara Alexandrina Tieranu), cuprinde: cusut, croit, împletit cu mașina, tors și țesut.

Elevele pot fi interne și externe. Cele interne au să solvească pentru întreținere o taxă lunară de K 50.—, și didactru lunar de K 10.—, cele externe didactru lunar de K 10.—. Elevele sărace, la cererea lor, pot fi dispensate de didactru.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, $\frac{1}{2}$ duzină din rufele necesare, piepten, perie pentru cap, perii pentru dinți, hainele necesare.

Cursul se începe în mod regulat la 15 Septembrie n. și se termină la 15 Iulie n.

Alte informațiuni se pot primi dela: Comitetul „Reuniunii femeilor române din Sibiu.“

Moartea unui sculptor. Unul din cei mai talentați sculptori români, M. Franasovici, figură simpatică în tinerețea artistică din București, a murit zilele aceste și a fost înmormântat la Turnu-Severin. Răposatul a făcut studii serioase la München și a fost coleg și prieten nedespărțit cu Alexandru Liuba, sculptorul bănățean, mort și el cu doi ani înainte.

Din Basarabia se anunță că în Septembrie viitor, se va deschide o expoziție agricolă și industrială în orașelul Manzâr. Ministerele de industrie și agricultură au acordat mai multe medalii și diplome pentru expozanți.

Altă expoziție se organizează tot pentru toamnă, însă în Kișinău; aceasta va fi o expoziție de fructe și struguri; ea este organizată de societatea de pomicultură din Basarabia.

Un svon, după care Poarta ar fi remis o iradea, ordonând trimiterea de trupe din Asia-mică și a unei flote spre Salonic, circulă în Constantinopole.

Alte măsuri extraordinare ar fi luate din cauza situației în Macedonia.

Fratele șahului, care a stat câțva timp la Moscova, de unde a plecat spre Austria, a declarat unui ziarist că și-a părăsit patria spre a nu fi pricina unor vărsări de sânge poate și mai grozave ca cele de până acum, de oarece partidul constituțional, din care face și dânsul parte,

avea de scop răsturnarea șahului, din pricina cruzimilor lui.

Din toată lumea. — Tinerii turci au ucis pe Șemzi-pașa, guvernatorul Bitoliei (Macedonia) și au luat ei guvernamentul.

— Marele scriitor rus Gorki a terminat un nou roman *Soldatii*, în care descrie viața de cazarmă a Rușilor.

— Manevrele navale engleze au început zilele acestea în marea Nordului. La aceste manevre iau parte 315 vase de război.

— Mari furturi s'au deslănțuit în guberniile din Minsk, Mohilew și parte din Kiew. Pagubele sunt foarte însemnate, mai cu seamă pe căile ferate.

— La jocurile olimpice dela Londra, Anglia, a reperat 5 victorii, Statele-Unite 4, Franța 1, Suedia 1 și Germania 1.

— Intre Franța și Anglia se tratează actualmente scăderea taxelor pentru scrisorile externe dela 25 de bani la 10.

— Ziarul *Neues Wiener Journal*, publică un articol *Scandalele din armata română*.

E vorba de chestia maiorului Sturza „care a avut ca urmări interzicerea duelului între ofițeri, lăsându-se afacerile de onoare“ în judecata unui juriu permanent.

— Impăratul Chinei e grav bolnav de desinterie.

— Președintele districtului militar judiciar caucazian Wolcow, a fost grav rănit cu un foc de revolver, de cătră un necunoscut.

— În Odesa a exploatat o bombă, ucizând un portar și rănind alte șase persoane.

— Douăzeci de țărani s'au înecat la Ionscoyna (districtul Szabuz) din pricina inundațiilor.

— Escadra engleză a sosit în Fiume.

— D-l D. A. Sturdza, președintele consiliului de ministri al României, s'a întâlnit cu baronul Aehrenthal în ziua de 19 Iulie, la Semmering.

— Mulai-Hafid are de gând să atace orașul Rabat, pe la finele lui Iulie.

— Un tratat general de pace a fost semnat la Washington între Mexic și Statele-Unite.

— Marchizul Alexandru Guiccioli a fost numit ambasador al Italiei în Japonia.

— A murit Cleveland, fostul președinte al Statelor-Unite din America.

— Jean Lanes, secretarul Republicii Franceze se va căsători în curând cu fiica lui Fallières.

— Prințul Ferdinand al Bulgariei a deschis Sobrania printr'un discurs în care și-a exprimat dorința ca guvernul să întrebuinteze, în viitor, ca și în trecut, toate mijloacele sale ca să se păstreze bunele relații mai ales cu statele vecine.

— Câtă vreme președintele republicii franceze va stă la Reval, flota rusă din Baltica va executa mari manevre.

— Regele și Regina României vor pleca în străinătate la 28 Iulie.

— A încetat să mai apară ziarul bucureștean „Țara“, unul dintre cele mai populare ziare românești, devenit în ultimul timp organ al noului partid conservator democrat.

— Un violent uragan a devastat valea Ebrei (Spania) pricinuid mari pagube.

— Consiliul imperial rus a luat vacanță până la 28 Octombrie.

— Două mii de oameni s'au înecat cu prilejul inundațiilor din Tokat (Turcia).

— Un alt atentat împotriva unui ofițer superior se vestește din Macedonia. Osman Hida- jet-Pașa a fost grav rănit cu mai multe focuri de revolver, trase de un subaltern al său.

— De câteva zile, guvernamentele Miusk, Mohilew și Kiew (Rusia) sunt pradă unor violente furtuni, însoțite de inundații.

— A murit Rosdjestwenski, fostul comandant al flotei rusești din marea Baltică, flotă, care a fost distrusă de japonezi în marea război din 1905.

— După o criză îndelungată, s'a constituit noul guvern sârb, având în frunte pe favoritul regelui Welimirowici.

Poșta redacției.

Nic. Bembea, învățător: Articolul despre care ne scrieți nu ne-a sosit la redacție; dacă mai aveți o copie, ne-o puteți trimite și noi îl vom publica cu plăcere.

Aron Cotruș, sunt rânduri frumoase în versurile D-v. Trimeteți însă și altele, ceva mai scurte și mai puțin pesimiste, ca să putem alege spre publicare.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: LAZAR DEVAN.

Banca de asigurare

„TRANSYLVANIA“

— din Sibiu —

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, str. Cîsnădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.161.399-11 cor.!

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,

edificii de ori-ce fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

asupra vieții

în toate combinațiile: capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe viață etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului:

95.816.412 — coroane.

Capitale asigurate asupra vieții:

9.882.454 — coroane.

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4.484.278-83 coroane,

pentru capitale asigurate pe viață 4.028.113-12 coroane.

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cîsnădiei Nr. 5, etagiu I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea-mare, dela subagenții din toate comunele mai mari.